

Sygn. akt I ACa 318/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewelina Jokiel (spr.)
Sędziowie:	SA Barbara Lewandowska SA Monika Koba
Protokolant:	stażysta Justyna Pozarowczyk-Wardowska

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2014 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

o zwolnienie od egzekucji

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku

z dnia 14 lutego 2013 r. sygn. akt I C 1253/12

I/ prostuje omyłkę pisarską w oznaczeniu daty wydania zaskarżonego wyroku w ten sposób, że w miejsce roku „2012” wpisuje rok „2013”;

II/oddala apelację;

III/ zasądza od powoda na rzecz pozwanego Banku Spółdzielczego w Z. kwotę 7.067,11 (siedem tysięcy sześćdziesiąt siedem złotych jedenaście groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Na oryginale właściwe podpisy.

Sygn. akt I ACa 318/13

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A. w W. w oparciu o treść art. 841 k.p.c. wniósł powództwo przeciwko pozwanym Bankowi Spółdzielczemu w Z. oraz (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości układowej w P. o zwolnienie spod egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni z wniosku Banku Spółdzielczego Z. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością następujących ruchomości: walca A. AP 240 SN (...),

walca (...) 150 HD seria nr (...) rok produkcji 2010, walca A. (...) 150 HD rok 2010 (...) masa (...). Wniósł także o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania od strony przeciwnej.

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank Spółdzielczy w Z. wniósł o oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych, a według oświadczenia złożonego na rozprawie - według spisu kosztów.

Pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. w upadłości układowej nie wniósł odpowiedzi na pozew i nie stawiał się na rozprawie.

Wyrokiem z dnia 14 lutego 2013 r., zaocznym w stosunku do pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P., Sąd Okręgowy w Gdańsku oddalił powództwo oraz zasądził od powoda (...) Bank (...) SA w W. na rzecz pozwanego Banku Spółdzielczego w Z. kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na następującym stanie faktycznym.

W dniu 27 stycznia 2010 r. Bank (...) S.A. w (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P. zawarły umowę kredytu na rachunku bieżącym nr (...). Prawną formą zabezpieczenia spłaty wierzytelności bankowej spółki był weksel własny in blanco kredytobiorcy oraz 19 zastawów rejestrowych.

Na podstawie umów o ustanowieniu zastawu rejestrowego na pojeździe z dnia 11 kwietnia 2011 r. oraz wpisów z dnia 22 kwietnia 2011 r. do rejestru zastawów prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieście w Krakowie:

- pod pozycją nr (...) ustanowiono zastaw na pojeździe wolnobieżnym, tj. na walcu A. (...) 150 HD seria nr (...) rok produkcji 2010,

- pod pozycją nr (...) ustanowiono zastaw na pojeździe wolnobieżnym, tj. na walcu A. AP 240 SN (...),

- pod pozycją nr (...) ustanowiono zastaw na pojeździe wolnobieżnym, tj. na walcu A. (...) 150 HD rok 2010 (...) masa (...).

W dniu 21 lipca 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. B. w ramach toczącego się postępowania egzekucyjnego sygn. akt. KM 4225/12 z wniosku Banku Spółdzielczego Z. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w P., dokonał zajęcia egzekucyjnego ruchomości w postaci: walca A. AP 240 SN (...), walca A. (...) 150 HD seria nr (...) rok produkcji 2010, walca A. (...) 150 HD rok 2010 (...) masa (...).

W dniu 1 sierpnia 2012 r. powód złożył oświadczenie o przejęciu na własność przedmiotów zabezpieczonych na rzecz powoda, wobec braku spłaty kredytu przez spółkę. Wobec powyższego wymienione pojazdy wolnobieżne zostały powodowi wydane w tym samym dniu.

W dniu 2 sierpnia 2012 r. powód został poinformowany o wszczęciu egzekucji w sprawie sygn. akt. KM 4225/12. Komornik poinformował przy tym stronę, iż wierzytelność zabezpieczona zastawem rejestrowym podlega zaspokojeniu z przedmiotu zastawu z pierwszeństwem przed innymi wierzytelnościami i wezwał go do złożenia stosownych oświadczeń.

W dniu 20 sierpnia 2012 r. dokonano sprzedaży ruchomości zajętych w ramach toczącego się postępowania egzekucyjnego sygn. akt. KM 4225/12, w tym m.in. wskazanych pojazdów wolnobieżnych na rzecz E. D., (...) w W..

W związku z nabyciem w drodze licytacji komorniczej sprzętu budowlanego w trakcie postępowania egzekucyjnego KM 4225/12 w piśmie z dnia 22 sierpnia 2012 r. E. D. zwróciła się do powoda o wydanie wskazanego sprzętu budowlanego.

Bank Spółdzielczy w Z. pismem z dnia 13 sierpnia 2012 r. poinformował stronę powodową, iż z chwilą zajęcia przedmiotu zastawu rejestrowego zastawnik nie może podejmować czynności mających na celu zaspokojenie wierzytelności.

Sąd I instancji zważył, że powyższy stan faktyczny pozostawał w niniejszej sprawie praktycznie bezsporny. Sąd przy jego ustaleniu oparł się na dokumentach złożonych przez strony, których prawdziwości i autentyczności nie kwestionowały, a przy tym nie budziły uzasadnionych wątpliwości Sądu.

W ocenie Sądu Okręgowego, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powód domagał się w niniejszym postępowaniu zwolnienia spod egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. B. ruchomości w postaci walca A. AP 240 SN (...), walca A. (...) 150 HD seria nr (...) rok produkcji 2010, walca A. (...) 150 HD rok 2010 (...) masa (...). Podnosił, iż przedmiotowe ruchomości stanowią własność powoda i nie mogły być skutecznie nabyte przez E. D., prowadzącą działalność gospodarczą.

Niniejsze powództwo podlegało ocenie w świetle art. 841 § 1 k.p.c.

Przyjmuje się, iż roszczenie oparte na treści tego przepisu stanowi środek merytorycznej obrony osoby trzeciej, której prawa zostały naruszone przez egzekucję i ma na celu przeciwstawienie się prowadzonemu postępowaniu z określonego przedmiotu. Powództwo z powyższego przepisu wytoczyć można po wszczęciu egzekucji, lecz nie później niż w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, do chwili zakończenia postępowania egzekucyjnego.

Z okoliczności przedstawionych w niniejszym pozwie wynika zdaniem Sądu a quo, iż w toku postępowania egzekucyjnego z wniosku Banku Spółdzielczego w Z. przeciwko (...) Sp. z o.o. w P. sygn. akt. KM 4225/12 prowadzonego z ruchomości dłużnika (m.in. trzech walców objętych niniejszym pozvem) w dniu 20 sierpnia 2012 r. przedmiotowe ruchomości nabyła na własność E. D. (...), zamieszkała w W.. Z uwagi zatem na fakt, iż w niniejszej sprawie doszło już sprzedaży ruchomości nie sposób przyjąć, by roszczenie powoda w obecnym kształcie było uzasadnione.

Za całkowicie zasadną uznać także należy, zdaniem Sądu I instancji, argumentację strony pozwanej, sprowadzającej się do twierdzenia, iż jakiegokolwiek oświadczenia zastawnika o przejęciu przedmiotu zastawu, dokonane po zajęciu egzekucyjnym tego przedmiotu, uznać należy za bezskuteczne, nawet wówczas, gdy takie uprawnienie przewidziano w umowie zastawu rejestrowego (art. 21 i art. 22 ustawy o zastawie rejestrowym). Z. pozostaje wówczas postępowanie egzekucyjne (przyłączenie się do egzekucji prowadzonej na rzecz wierzycieli zastawcy) w okresie, w którym zajęcie takie jest skuteczne. Od chwili zajęcia przedmiotu zastawu rejestrowego przez komornika zastawnik nie może zatem podejmować żadnych czynności mających na celu zaspokojenie jego wierzytelności na podstawie przepisów art. 22-27 ustawy.

Oznacza to zatem, iż po wszczęciu egzekucji z ruchomości, będącej jednocześnie przedmiotem zastawu przez innego wierzyciela – jak miało to miejsce w sprawie niniejszej – zastawnik rejestrowy nie ma uprawnienia do pozaegzekucyjnego zaspokojenia. Może jedynie przyłączyć się do już toczącej się egzekucji.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd a quo uznał, iż powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Ruchomości wymienione w pozwie zostały bowiem skutecznie sprzedane w toku postępowania egzekucyjnego, zatem żądanie zwolnienia ich spod egzekucji uznać należy za całkowicie niezasadne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy oddalił powództwo w oparciu o art. 841 § 1 k.p.c. stosowanego a contrario, o czym orzekł w punkcie pierwszym orzeczenia.

W stosunku do pozwanego (...) Spółki z o.o. w P. wyrok jest wyrokiem zaocznym, albowiem nie stawił się on na posiedzenie wyznaczone na rozprawę i nie złożył odpowiedzi na pozew.

O kosztach Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., oraz 98 § 1 i 3 k.p.c., zgodnie z zawartą regułą odpowiedzialności za wynik postępowania, w myśl której koszty te ponosi strona przegrywająca sprawę. W związku z powyższym Sąd zasądził od powoda na rzecz Banku Spółdzielczego Z. kwotę 7.217 zł. Na kwotę tą składa się wynagrodzenie pełnomocnika obliczone na podstawie § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. W ocenie Sądu brak było podstaw do zasądzenia na rzecz pozwanego ad. 1 zwrotu kosztów podróży lotu samolotem pełnomocnika pozwanego z K. do G. i z powrotem. Stawiennictwo pełnomocnika na rozprawie nie było obowiązkowe, na rozprawie nie było prowadzone żadne postępowanie dowodowe (a Sąd wypowiedział się o niezasadności powództwa już w postanowieniu oddalającym wnioski powoda o zabezpieczenie roszczenia), zaś udział pełnomocnika sprowadził się do poparcia stanowiska zgłoszonego w odpowiedzi na pozew i złożenia spisu kosztów.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód, zarzucając mu:

- 1) naruszenie prawa materialnego, w tym art. 21 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów poprzez przyjęcie, iż oświadczenia zastawnika o przejęciu przedmiotu zastawu, dokonane po zajęciu egzekucyjnym tego przedmiotu, uznać należy za bezskuteczne, nawet wówczas, gdy uprawnienie przewidziano w umowie zastawu rejestrowego,
- 2) naruszenie przepisów prawa procesowego, w tym art. 805¹ § 1 k.p.c., art. 845 § 2 k.p.c., art. 847 k.p.c. i art. 854 k.p.c. poprzez pominięcie ich treści jako istotnych dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, co doprowadziło do błędnego ustalenia stanu faktycznego,
- 3) naruszenie przepisów prawa procesowego, w tym art. 841 k.p.c. polegające na bezzasadnym wskazaniu, że na skutek sprzedaży przedmiotów objętych pozwem w toku postępowania egzekucyjnego żądanie powoda zwolnienia w/w przedmiotów spod egzekucji uznać należy za całkowicie nieuzasadnione.

W związku z powyższym apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez zwolnienie spod egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. B. z wniosku Banku Spółdzielczego w Z. przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, sygn. akt KM 4225/12 wymienionych ruchomości lub uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz o zasądzenie kosztów postępowania za I i II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany Bank Spółdzielczy w Z. wniósł o jej oddalenie w całości jako oczywiście bezzasadnej oraz o zasądzenie od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy bezspornym pozostaje, że rzeczy ruchome, objęte żądaniem pozwu, zostały zajęte przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Gdyni J. B. w ramach toczącego się postępowania egzekucyjnego sygn. akt. KM 4225/12 w dniu 21 lipca 2012 r. Oświadczenie o przejęciu tych ruchomości na własność powód złożył dnia 1 sierpnia 2012 r. W dniu 20 sierpnia 2012 r. dokonano sprzedaży ruchomości zajętych w ramach toczącego się postępowania egzekucyjnego, w tym m.in. wskazanych pojazdów wolnobieżnych, na rzecz E. D.. Pozew o zwolnienie przedmiotowych rzeczy spod egzekucji został wniesiony dnia 31 sierpnia 2012 r.

Pozwany Bank Spółdzielczy w Z. wykazał fakt zajęcia oraz egzekucyjnej sprzedaży walców objętych żądaniem pozwu dokumentami dołączonymi do odpowiedzi na pozew – zawiadomieniem dłużnika o zajęciu ruchomości wraz z protokołem zajęcia, zawiadomieniem zastawnika zastawu rejestrowego o zajęciu oraz protokołem sprzedaży

ruchomości. Powód zaś, na którym spoczywał w tym zakresie ciężar dowodu, nie wykazał, by wzruszył wzmiankowane czynności egzekucyjne i by egzekucyjna sprzedaż ruchomości wymienionych w pozwie była bezskuteczna.

W takim – prawidłowo ustalonym przez Sąd Okręgowy – stanie faktycznym sprawy (które to ustalenia Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne bez konieczności ich ponownego dokonywania) należy w pełni podzielić ocenę dokonaną przez ten Sąd, iż roszczenie powoda nie może zostać uwzględnione.

Zasadny jest przytoczony przez Sąd a quo pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 marca 2010 r. w sprawie I CSK 369/09 (LEX nr 578103), że w świetle art. 21a ustawy z 1998 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (zgodnie z którym od chwili zajęcia przedmiotu zastawu rejestrowego przez komornika lub inny organ egzekucyjny zastawnik nie może podejmować czynności mających na celu zaspokojenie na podstawie przepisów art. 22-27) za bezskuteczne należy uznać oświadczenie zastawnika o przejęciu przedmiotu zastawu rejestrowego po zajęciu egzekucyjnym tego przedmiotu, nawet wówczas, gdy takie uprawnienie przewidziano w umowie zastawu rejestrowego (art. 21 i art. 22 ustawy o zastawie rejestrowym). Z. pozostaje wówczas postępowanie egzekucyjne (przyłączenie się do egzekucji prowadzonej na rzecz wierzycieli zastawcy) w okresie, w którym zajęcie takie jest skuteczne. Z tego względu Sąd Najwyższy uznał, że egzekucja wierzycieli zastawcy skierowana wobec przedmiotu zastawu nie prowadzi do naruszenia praw zastawnika w rozumieniu art. 841 k.p.c. W uzasadnieniu wyroku z dnia 18 lutego 2004 r. w sprawie V CK 241/03 (Legalis) Sąd Najwyższy wskazał natomiast, że wierzyciel, któremu przysługuje umowne prawo zastawu i który udowodni je dokumentem publicznym lub prywatnym z podpisem urzędowo poświadczonym, może wziąć udział w podziale sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości. W przypadku zastawu rejestrowego dokumentem publicznym jest odpis z rejestru zastawów (art. 42 ust. 3 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów). Udział w podziale sumy uzyskanej z egzekucji daje zaś zastawnikowi prawo pierwszeństwa w zaspokojeniu, zgodnie z art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c.

Również w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie II CKN 1071/00 (Legalis) wyjaśniono, że dla zasadności roszczenia, wywodzonego z przepisu art. 841 § 1 k.p.c., podstawowe znaczenie ma to, czy powództwo takie zgłoszone zostało w okresie toczenia się egzekucji obejmującej rzecz ruchomą, stanowiącą własność powoda. Tylko w tym okresie możliwy byłby sposób ochrony praw podmiotowych powoda przewidziany w art. 841 § 1 k.p.c. Jeżeli zatem dokonano już prawomocnego przybicia w rozumieniu art. 869 k.p.c. i nabywca licytowanej rzeczy skutecznie nabył jej własność (art. 874 k.p.c.), powództwo z art. 841 § 1 k.p.c. nie mogłoby już odnieść skutku prawnego.

Konkludując powyższe rozważania Sądu Najwyższego podkreślić należy, że nie można żądać zwolnienia spod egzekucji rzeczy, która w toku postępowania licytacyjnego została już sprzedana i z tej zasadniczej przyczyny powództwo apelującego Banku podlegało oddaleniu, przy czym bez znaczenia pozostawała okoliczność braku wiedzy powoda o wszczęciu postępowania egzekucyjnego czy dokonaniu zajęcia ruchomości, na których ustanowiono zastaw. Powództwo z art. 841 § 1 k.p.c. ma bowiem na celu wyjęcie spod egzekucji, a więc zapobieżenie możliwości zaspokojenia się wierzyciela. Staje się zatem bezprzedmiotowe po jego zaspokojeniu. Od tej chwili osoba trzecia może jedynie żądać naprawienia szkody wywołanej przeprowadzeniem egzekucji z przedmiotu, do którego miała prawo. Rozstrzygnięcie tego rodzaju żądań nie jest jednak dopuszczalne w sprawie z powództwa o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji z uwagi na treść art. 321 § 1 k.p.c. (por. Komentarz do art. 841 k.p.c. pod red. J. Jankowskiego, Legalis). W sprawie o zwolnienie zajętej rzeczy od egzekucji powód może - po dokonaniu przez komornika sprzedaży tej rzeczy - zmienić roszczenie na żądanie zwolnienia od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży. Na taką możliwość wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 24 października 2007 r. w sprawie IV CSK 271/07 (Legalis). Taka zmiana roszczenia w sprawie niniejszej nie miała jednak miejsca.

Mając na względzie przytoczone okoliczności, zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 21 i następnych ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, jak również naruszenia art. 841 k.p.c. ocenić należy jako bezpodstawne.

W sprawie niniejszej nie czyniono ustaleń na temat aktualnego stanu postępowania egzekucyjnego prowadzonego pod sygnaturą KM 4225/12, a pełnomocnik powoda nie posiadał wiedzy na ten temat (zob. protokół rozprawy apelacyjnej).

Jeśli jednak obecny etap tego postępowania uniemożliwia powodowi wystąpienie z powództwem o zwolnienie spod egzekucji sumy uzyskanej ze sprzedaży przedmiotów wskazanych w pozwie czy też udział w podziale sumy uzyskanej z egzekucji, nie oznacza to, że powodowi nie przysługuje żadna ochrona prawna. Może on bowiem wywieść powództwo odszkodowawcze (żądając naprawienia szkody wywołanej przeprowadzeniem egzekucji z przedmiotu, do którego miał prawo jako zastawnik).

Powód zarzucił w apelacji także naruszenie art. 805¹ § 1 k.p.c., art. 845 § 2 k.p.c., art. 847 k.p.c. i art. 854 k.p.c. Przepisy te regulują przebieg egzekucji z ruchomości, zatem ich podnoszenie winno nastąpić w postępowaniu ze skargi na czynność komornika sądowego, nie zaś w postępowaniu z powództwa interwencyjnego. Jak słusznie wskazał Sąd Apelacyjny w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 października 2005 r. w sprawie I ACa 553/05 (Legalis), powództwo ekscydencyjne o zwolnienie od zajęcia jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy naruszenie praw osób trzecich jest wynikiem prowadzenia egzekucji zgodnie z przepisami procesowymi. Nie ma bowiem konkurencji pomiędzy powództwem o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji a skargą na czynności komornika.

Z powyższych względów apelacja powoda jako pozbawiona uzasadnionych podstaw podlegała oddaleniu z mocy art. 385 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie drugim wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie trzecim, stosownie do jego wyniku, na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. oraz art. 108 § 1 i art. 109 § 1 k.p.c. Na koszty te złożyły się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego Banku Spółdzielczego w Z., ustalone w oparciu o § 13 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu oraz koszty podróży na dwie rozprawy apelacyjne, zgodnie ze spisem kosztów przedłożonym wraz z pismem z dnia 10 stycznia 2014 r. (k. 264-267).

W punkcie pierwszym wyroku na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. sprostowano oczywistą omyłkę pisarską w oznaczeniu daty (roku) wydania zaskarżonego wyroku.